

JURIGA A DÉRER VO VZÁJOMNÝCH SPOMIENKACH, GLOSÁCH A POLEMIKÁCH

Predstavitelia dvoch protirečivých koncepcií slovenskej politiky, Ferdinand Juriga a Ivan Dérer, na prvý pohľad akoby zosobňovali ideové, politické aj osobnostné protiklady. Kým prvý z nich už pomaly „vystupuje z tieňa veľkej autority politickej osobnosti Andreja Hlinku“¹, aby zaujal miesto na národnom piedestáli, druhého nemalá časť historickej publicistiky spravidla traktovala ako prisluhovača „českej politickej vrchnosti“, dokonca ako „zradcu národných záujmov“ za povestný „mastný hrniec“ a ministerské kreslo. Bližšie k nezaujatému hodnoteniu stoja názory, ktoré v Dérerovi vidia stelesnenie *československej* a v Jurigovi *slovenskej národnej identity*.²

Takto napokon obaja vnímali a reflektovali samých seba, aj jeden druhého. Jednako, mali až pozoruhodne mnoho spoločného: okrem proklamovaných cieľov aj niektoré programové východiská, niekedy aj metódy práce a predovšetkým, obracali sa na rovnakého sociálneho adresáta: „ľudové vrstvy“, alebo podľa Jurigu: „výrobné stavy“, t.j. maloroľníctvo, robotníctvo a nižšie stredné vrstvy zamestnanecké, obchodnícke a živnostnícke, aj na „ináč proletársky založenú“ slovenskú inteligenciu.³ Všetličo ich zbližovalo, vrátane hesla (alebo – podľa okolností - dobového klišé), ktoré obaja s obľubou používali: „oddelené pochodovať, spoločne udrieť!“; v neposlednom rade aj nedobrovoľný odchod z politickej scény.

Vzájomnú komunikáciu oboch politikov zvyčajne vnímame cez prizmu ostrých parlamentných polemík a slovných súbojov v straníckej tlači z čias prvej republiky. Točili sa najmä okolo obrany slovenského národného „svojrázu“ a požiadavky politickej autonómie na Jurigovej strane, proti československej národnopolitickej jednote a centralistickému chápaniu „idey československého štátu“, ktoré nekompromisne presadzoval Dérer. Nechýbali v nich tvrdé slová, a v rámci zostrujúceho sa politického boja pribúdali invectívy a nečisté údery. No nebolo tomu vždy tak. Ich vzájomný vzťah bol oveľa zložitejší a stojí za nezaujaté, kritické preskúmanie.

Prinajmenšom v prvom polčase ich dlhoročnej známosti a spoločného pôsobenia v slovenskej a československej politike prevládala spolupráca a vzájomný rešpekt, ktorý sa, napodiv, z ich vzťahu nikdy celkom nevytratil. Napriek všetkým sporom a názoro-

1 Porovnaj HRONSKÝ, M.: Ferdinand Juriga (1974-1950). In: KOVÁČ, D. a kol.: *Muži deklarácie*. Martin : Osveta 1991, s. 129.

2 Výraz „československá národná identita“ sa v slovenskej historickej spisbe a publicistike spravidla spája s prívlastkom „fiktívna“ či „umelá“; v zaujatejších a emocionálnejších prejavoch sa označuje priamo za falošnú. Skutočnosťou je, že pre obdobie prvej Československej republiky, vzhľadom na výslovne fomulovanú československú národnú a štátnu ideu, má termín „československá národná identita“ svoje opodstatnenie, a že popri svojich dobre známych tvorcov a nositeľoch mala v danom období dozaista nezanedbateľný počet uvedomelých a skutočných stúpcov tiež medzi radovými Čechmi aj Slovákmi.

3 DÉRER, I.: *Slovensko v prevrate a po ňom*. Prednáška prednesená dňa 13. januára 1924 v Děl-nické Akademii v Prahe. Bratislava : 1924, s. 2.